

Цивільний захист
і гуманітарна допомога
Європейського Союзу

ЮРИДИЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

Червень 2017

1. Верховна Рада в першому читанні схвалила законопроект медичної реформи

Реформування системи охорони здоров'я була одним з головних завдань Кабінету Міністрів України (КМУ) та Міністерства охорони здоров'я, що відображено в ініціативах розроблених ще минулого року. Законопроект №6327 "Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів" встановлює правовий механізм реалізації початих реформ. Чинне законодавство передбачає право на безоплатну медичну допомогу у державних та комунальних закладах охорони здоров'я. Законопроект частково звузить права на надання безкоштовного медичного обслуговування, та запровадить нову процедуру доступу до отримання медичних послуг за рахунок коштів Державного бюджету України.

Реформа має на меті надати кращий доступ та більш кваліфіковану медичну допомогу. Наприклад, особи що страждають на окремі захворювання зазвичай не можуть отримати безкоштовні препарати через недостатність коштів в місцевих бюджетах. Згідно з запропонованою програмою "Доступні ліки"¹, особи, які страждають на серцево-судинні захворювання, діабет II типу та бронхіальну астму з квітня зможуть отримувати необхідні ліки безкоштовно або з незначною доплатою.

Основні риси законопроекту

- Держава гарантує пацієнтам покриття необхідних медичних послуг та лікарських засобів, пов'язаних з наданням екстреної, первинної медичної допомоги, а також паліативної допомоги.
- Оплата медичних послуг з надання вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованою) медичної допомоги здійснюватиметься на підставі тарифів, які будуть встановлені окремими актами КМУ. Повне або часткове покриття вищевказаних медичних послуг, в окремих випадках, також буде можливе за рахунок коштів Державного бюджету України.

¹ Урядова програма «Доступні ліки» стартувала 1 квітня 2017 року для пацієнтів хворих на серцево-судинні захворювання, діабет II типу та бронхіальну астму

- Рішенням КМУ буде створено новий центральний орган виконавчої влади, що реалізовуватиме державну політику у сфері організації фінансування надання медичних послуг та лікарських засобів.
- Цей орган встановить перелік медичних послуг та лікарських засобів, що повністю або частково фінансуватимуться державою.
- Доступ до медичних послуг не залежатиме від реєстрації місця проживання особи ("прописки").
- КМУ отримає повноваження скорочувати фінансування закладів охорони здоров'я, що раніше фінансувалися державою, за винятком тих закладів, які надаватимуть медичні послуги в рамках гарантованого державою пакету.

Правові наслідки закону для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та осіб, що мешкають у буферній зоні

Законопроект передбачає можливість співфінансування витрат пацієнта і держави на медичне обслуговування та лікарські засоби за тарифами, що визначатимуться окремими актами КМУ. Також, законом гарантується право осіб з інвалідністю, ветеранів війни та деяких інших соціально незахищених груп населення на безоплатне або пільгове медичне обслуговування та забезпечення лікарськими засобами, які виходять за межі державного гарантованого пакету. В законопроекті не міститься жодного положення про пільгове отримання медичної допомоги та лікарських засобів для ВПО та осіб, що постраждали від конфлікту.

Позитивні та негативні зміни в системі охорони здоров'я для ВПО та осіб, що мешкають у буферній зоні:

- Оплата необхідних медичних послуг та лікарських засобів, пов'язаних з наданням вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги здійснюватиметься на основі єдиних тарифів покриття встановлених для всього населення (в т.ч. населення, що постраждало від конфлікту). Тарифи покриття та критерії доступу до пільгового медичного обслуговування встановлюватимуться відповідними Постановами КМУ, в той час як пільги для окремих категорій населення діятимуть далі.
- Позитивним для ВПО стане відхід від старої моделі надання медичної допомоги в державних або комунальних закладах охорони здоров'я виключно за місцем реєстрації («прописки») особи. Згідно з результатами опитування щодо потреб в юридичній допомозі ДРБ за 2017 рік, майже половина ВПО не змогли отримати доступ до безкоштовних послуг охорони здоров'я. Однією з наведених причин була відмова місцевого медичного працівника обслуговувати людей, які не зареєстровані в певній місцевості.

Жодних пільг цивільному населенню, що постраждало від конфлікту на Сході

Законопроект передбачає повну або часткову оплату за рахунок коштів Державного бюджету медичних послуг і лікарських засобів для ветеранів та осіб які отримали інвалідність внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в АТО. Але в той же час, не надає жодних пільг на отримання медичної допомоги цивільному населенню, яке постраждало від конфлікту. В останній Доповіді УВКПЛ ООН зазначено, що 23 966 цивільних громадян отримали поранення від початку конфлікту. Більшість отриманих поранень були зареєстровані як побутові або робочі травми. Згідно з оцінкою ДРБ щодо потреб населення в юридичній допомозі, проведеною в 2017 році, 22% респондентів зазначили, що хоча б один із членів їхніх родин був травмований або отримав поранення від мін та нерозірваних боєприпасів від початку конфлікту. 98% потерпілих повідомили про відсутність допомоги від держави.

Текст законопроекту за посиланням:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61566

2. Виплати на компенсацію оренди житла для ВПО - скорочення прав

КМУ були прийняті поправки до Постанови №505 «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг». Відповідно до цих змін, органи влади зможуть відмовити в наданні допомоги тим особам, в яких будь-хто із членів сім'ї має у власності житлове приміщення або частину житлового приміщення на території, контрольованій урядом, тоді як в попередній версії Постанови не було норми про частину житлового приміщення. Крім того, ці правки звузили кількість населених пунктів, громадяни яких мають право на такі виплати, обмежившись лише тими особами, хто проживає в «населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, або тих, що розташовані на лінії зіткнення»². Тобто, список населених пунктів, мешканці яких мають право звертатись до уповноваженого органу за грошовою допомогою для покриття витрат на проживання, значно звузився у порівнянні з попередньою версією Постанови, в якій таке право мали особи, що мешкають в населених пунктах, зазначених в Розпорядженні КМУ № 1275-р «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція».

ВПО, які втратили право на отримання фінансової допомоги внаслідок зазначених змін, зможуть звернутися до уповноваженого органу по таку допомогу у разі: i) якщо така особа має довідку про взяття на облік як ВПО; ii) житло такої особи знаходиться на підконтрольній уряду території та зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції; iii) факт пошкодження або руйнації будівлі засвідчено актом технічного стану.

Потенційно негативні наслідки внесених до Постанови змін:

- ВПО, в яких будь-хто із членів сім'ї має у власності частину житлового приміщення (навіть якщо площа цієї частини житлового приміщення лише

² Розпорядження КМУ від 7 листопада 2014 № 1085-р «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення»

декілька квадратних метрів), втраять можливість отримувати допомогу. Слід зазначити, що у процесі приватизації житла в Україні на початку 1990-х років, члени сімей стали частковими власниками у приватизованому житлі. Тому це не рідкість, коли особа є власником невеликої частини домоволодіння.

- Деякі успішні судові рішення встановлювали право ВПО на такі виплати, незважаючи на наявність власності на частку майна на підконтрольній території. Прийняття змін до Постанови фактично скасувало таку практику.
- Звуження переліку населених пунктів, мешканці яких мали право звертатися за грошовою допомогою на покриття витрат на проживання, може призвести до скасування такої допомоги для багатьох ВПО. Сильно постраждають ВПО у Харківській області та інших містах, що були затвердженні в "переліку населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція".
- ВПО, будинки яких знаходяться на контрольованій урядом території і були пошкоджені внаслідок проведення антитерористичної операції, не зможуть отримати фінансову допомогу на покриття витрат на проживання, якщо не матимуть акту технічного стану пошкодженої будівлі. Законодавець не розробив ефективного механізму фіксації пошкоджень. Наразі немає єдиного затвердженого зразка актів обстеження об'єктів нерухомості, пошкоджених внаслідок АТО, і кожна сільська або міська рада, надають загальний висновок про шкоду, нанесену будівлі. Відтак невідомо, чи прийматимуться такі висновки при зверненні особи за грошовою допомогою.

Повний текст: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/370-2017-%D0%BF>

3. Додаткові критерії для отримання статусу переселенця

Згідно з доповненнями до Постанови №509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб», студенти, які переїхали з «населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, або тих, що розташовані на лінії зіткнення», зможуть отримати довідку ВПО. Студенти, які здобували освіту на контрольованій урядом території і мали місце реєстрації в гуртожитках, після зняття з реєстрації мають право на отримання довідки, якщо вони не бажають повернутися. Це доповнення гармонізує Постанову №509 із Законом «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», що містив аналогічну норму, яку Управління праці та соціального захисту застосовували по-різному.

Повний текст: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/371-2017-%D0%BF>

4. Пакет законопроектів щодо енергоефективності в Україні

В червні парламент прийняв пакет з трьох законів⁶, спрямованих на покращення системи енергоефективності в Україні, що в результаті може привести до зниження цін на комунальні послуги. Положення закону зобов'язують проводити сертифікацію окремих будівель щодо використання енергоресурсів та обов'язкове встановлення лічильників спожитої води та опалення. Національні стандарти в цій сфері будуть розроблені на основі норм Європейського Союзу та Енергетичного Співтовариства, а також інших міжнародних

стандартів. За рішенням КМУ буде утворено Фонд енергоефективності, з бюджету якого бенефіціари зможуть отримати відшкодування частини вартості заходів із забезпечення (підвищення рівня) енергетичної ефективності будівель після проведення державної сертифікація енергетичної ефективності будівлі. Цей закон вплине на людей, що живуть у багатоквартирних та приватних будинках.

Потенційний вплив цих законів на довгострокове вирішення проблеми покриття витрат на проживання для внутрішньо переміщених осіб: відповідно до Міжвідомчого звіту по оцінці вразливості, проведеного в листопаді 2016 року в Луганській та Донецькій областях, витрати населення на комунальні послуги та опалення становлять 70% та 53% всіх витрат у сільській та міській місцевостях відповідно. Положення законопроектів, що встановлюють стандарти енергоефективності для будівель та процес їх сертифікації сприятимуть зменшенню споживання енергії у будівлях, і як наслідок скороченню витрат на комунальні послуги та опалення. Як тільки закон буде прийнятий і введений в дію, положення про відшкодування витрат на забезпечення енергоефективності будівлі буде корисним забудовникам житла для переселенців.

Деякі терміни, що використані в цьому документі, взяті з законопроектів або чинного законодавства і не обов'язково відображають позицію ДРБ

Цей юридичний аналіз законопроектів створений завдяки щедрій підтримці американського народу що здійснює Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). За зміст несе відповідальність Датська Рада з питань біженців і він не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку та Уряду Сполучених Штатів.

Цей документ охоплює питання діяльності з надання гуманітарної допомоги, яка здійснюється за фінансової підтримки Європейського Союзу. Погляди, викладені в цьому документі, жодним чином не повинні розглядатися як офіційна позиція Європейського Союзу, і Європейська Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, яку він містить.